

Duizend bloemen bloeien

Over diaconie en duurzaamheid

Mirjam Schuilenga is consulent bij de Stichting KIM

In de locaties van Bennekom en Wageningen van de parochie van de Zalige Titus Brandsma te Gelderland zijn werkgroepen Kerk en Milieu actief. Hoe en waarom zijn deze werkgroepen ontstaan en wat inspireert hen?

In de kerk van geloofsgemeenschap Maria Virgi Regina te Bennekom vertellen twee pioniers die geloven in duurzaamheid. Truus Appelman is praktisch actief in Bennekom en Henk van Schaik meer gericht op bewustwording in Wageningen binnen de interkerkelijke werkgroep Kerk en Schepping.

Hoe het allemaal begon

Truus Appelman: "Ik was sinds 1990 beroepshalve actief voor het milieu in het voorlichtingswerk voor vrouwen. Met geld van het ministerie van VROM werden vrouwen uit vier vrouwenorganisaties geschoold om lokaal milieuvorlichting te geven. Er werd gesproken over het scheiden van afval, zuinig omgaan met energie, voedsel en water. Vanuit die bewustwording is door één van de organisaties de glasbak in de Nederlandse samenleving gerealiseerd".

Veel vrouwen waren kerkelijk betrokken. Toen in het jaar 2000 een nieuw kerkelijk beleidsplan ontstond, heeft Truus als parochiaan voorgesteld om daarin aandacht te schenken aan het milieu. Het parochiebestuur stelde voor om het oecumenisch aan te pakken. Zij sloot zich aan bij de oecumenische werkgroep Kerk, Milieu en Samenleving. "In de provincie Gelderland werden kerkbesturen ondersteund door het Gelderse Maatschappelijke Activeringswerk. Zo werd in Bennekom de Actie Milieuboorn georganiseerd. In bijna alle kerken, scholen en ook in de bibliotheek werden houten bomen geplaatst. Daarin konden mensen briefjes ophangen met eigen

energiemetingen en besparingen in het huishouden. Ook werden er metingen van de verwarmingstemperatuur in de kerken in relatie tot de energieverbruik gehouden. Dit alles in het kader van bewustwording. Ook hebben we een hemelwaterproject gerealiseerd en zijn we inmiddels een Fair Trade kerk."

Kerk en Schepping Wageningen

Henk van Schaik begon met zijn kerkelijke milieuactiviteiten medio negentiger jaren tijdens een treinrit. Na een klimaatwandering in Noord-Holland bedacht een aantal mensen in de trein terug de interkerkelijke werkgroep Kerk en Schepping. "We misten de laag onder de burgeractiviteiten die werden georganiseerd in het kader van internationale klimaatconferenties. We wilden ons meer verdiepen in onze eigen geloofstraditie met verhalen uit de bijbel, ethische discussies en het praktische handelen in relatie tot de schepping." De trein blijft een belangrijke rol spelen. In september 2015 werd op het traject Egmond en Amsterdam bedacht dat er een nationale inspiratiedag moest komen rondom de pas verschenen encyclic van paus Franciscus. In 2016 werd mede op initiatief van de werkgroep Kerk en Schepping en de KNR de grote landelijke inspiratiedag gehouden over de pauselijke encyclic *Laudato Si'*. Met medewerking van bisschop Gerard de Korte en econoom Herman Wijffels. Vooral werkgroepen nemen het voortouw in duurzaamheid om er handen en voeten aan te geven. "Het is hier echt duizend bloemen die bloeien."

Dichtbij het dagelijkse leven

Werken aan een duurzame wereld is vanuit een christelijke optiek niet een kommer en kwel verhaal maar een kwestie van dankbaarheid. De vreugde is belangrijk. Truus: "Ik heb in eerste instantie veel weerstand ervaren

Truus Appelman en Henk van Schaik in de kerk te Bennekom bij het Fair Trade logo
[Fotograaf: Mirjam Schuilenga]

om in de kerk koffiedik te scheiden van het reguliere afval. Het gaat simpel om een extra emmer voor organisch afval in de parochiezaal. Als je het thuis doet waarom doe je het dan ook niet in de parochie? Het ligt zo dicht bij het dagelijkse leven en is eenvoudig om te doen. Het gaf me vreugde om te zien hoe simpel het soms is. Het hoeft helemaal niet zwaar te zijn. Inmiddels wordt alles gescheiden in vier componenten." De bewustwording onder parochianen is daarvoor belangrijk. Voor het schenken van Fair Trade koffie zijn bij wijze van spreken twee mensen nodig om het praktisch te realiseren. "Nog belangrijker is het om parochianen hierin mee te krijgen. Het is niet alleen een verstandelijk iets. Je moet er met je hart achter staan en dat met elkaar delen. Die gesprekken zelf zijn belangrijk. Daar wordt als geloofsgemeenschap ook hecht van." De werkgroep in Bennekom organiseert om het jaar in vier kerken een scheppingszondag waarin bezinning centraal staat. Tijdens de klimaatloop naar Parijs in 2015 heeft de werkgroep in Wageningen wandelingen georganiseerd in de regio. De Raad van Kerken stelde voor om er een pelgrimage van te maken. Vanuit Wageningen zijn er toen lokaal estafette wandelingen georganiseerd. Henk: "Er hebben toen circa honderd mensen aan meegedaan. Je kunt aankleven bij een landelijke activiteit en daar lokaal iets mee doen. Het is een samenspel van nationaal en lokaal en de geest waait als het ware daartussen rond."

Herstel van de schepping

De beide pioniers erkennen dat ze de schepping hiermee niet kunnen herstellen. "Dat zou alleen maar arrogant zijn. We moeten onze menselijkheid erkennen", aldus Henk. Truus vult aan: "maak gebruik van de kracht van het alledaagse. Dan krijgen je activiteiten

een ritme". De paus erkent dat we schuldig zijn aan de verwoesting van de aarde. Maar er is een barmhartige God. Er is ruimte voor verzoening en dat mensen niet gebukt hoeven te gaan onder alles wat fout gaat. Daarin heeft de kerk ook iets te bieden. Ze voegt iets toe aan het maatschappelijk debat. Henk: "Het spirituele voedt de dialoog tussen de domeinen politiek, maatschappij en wetenschap. Het spirituele is ook ter ondersteuning van politici die klem zitten vanwege economische belangen. Het spirituele kan het economische paradigma corrigeren. *Laudato Si'* is daarom een prachtig geschenk om mee naar buiten te treden. Zo wordt onze pastoor uitgenodigd om daarover te vertellen. Hij maakte onlangs deel uit van een panel tijdens een bijeenkomst in de bibliotheek van Wageningen. Daarin gingen vertegenwoordigers uit de wetenschap, kerk en de lokale politiek in dialoog rond het thema 'Geloven in duurzaamheid'. Pastoor Henri ten Have vertelde over de encyclic en dat hij in zijn werk en in zijn privé-leven aandacht poogt te geven aan duurzaamheid. "We tanken gedachteloos benzine zonder te beseffen dat we daarmee iets in korte tijd opstoken wat onomkeerbaar is en dat in miljoenen jaren is gevormd uit planten en dieren. Aandacht voor de armen is altijd een belangrijk thema geweest in de kerk. De paus maakt heel goed onderbouwd duidelijk dat onze opdracht om oog te hebben voor de minder bedeelde en de zorg voor schepping direct aan elkaar gekoppeld zijn."

<http://titusb.nl/>
<http://titusb.nl/jaarthema/616-vasten-project-voedsel-uit-eigen-tuin-of-buurt>
<http://titusb.nl/algemeen-nieuws/592-geloven-in-duurzaamheid>